

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy íven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, az osztrák-magyar birodalmon kívüli országokba egy évre 7 frt; — egyes szám ára 12 kr. — Hirdetések díjja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszeri hirdetésnél 100 szóig 80 kr, harmadiknál 70 kr, bélyegdíj mindenik hirdetésnél külön-külön 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtnak el. Melléklési díj minden száz darabtól 1 frt 50 kr. Alapotérdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. — intézendők.

Tanár-egyesületi közgyűlés Debreczenben.

(Folytatás és vége.)

A tiszántuli ref. tanáregyesület augusztus 25-kén d. u. 4—8 óráig tartotta 3-dik közgyűlését nagy kitartás, buzgó részvétellel 44 érdektárs levén jelen. Vozári Gy. összegezte saját értekezésének főpontjait, hogy nyilatkozhassanak a gyűlés tagjai azok felől; 1) hogy „a magyar nyelv mondattan alapján taníttassék,” mint különben is közkeletű mód, helyeseltetett. A 2-ik pontnál „nemzeti olvasó könyv szerkesztessék, vagy az eddigi legjobb olvasó könyvekből egy új s czélszerűbb készíttessék,” — kérdi Futó: mit ért értekező a nemzeti olvasó könyvről? Vozári: legyen a könyv a nemzeti fejlődéssel egyező, fokozatos, a nemzetek is átmentek a gyermek s ifju koron, ezt érzékeltetni kellene, előbb hát népmesék, népmondák, kisebb versművekkel kezdetnék s a legmagasb fokon azok nyomozó történet íráson végződnek; a IV-ik osztályig cél a stylistica tanítása és verstan, a IV. osztályban Arany „Toldi“-ja alapján, s így felebb. Az emberi idealra törekvés is cél lévén, szükségesnek tartaná nemcsak a magyar nép elme terményeinek, hanem más nép klasszikus műveinek ismertetését is felvenni, a magyar nyelv tanár történelem tanára is tartoznék lenni. Géresi: ez irodalom-történeti olvasó könyv volna, ilyenek vannak már. Elnök Szegedi Sándor: miután a miniszteri tanterv a köz irányadó, elégnek tartaná a magyar olvasó könyvre nézve annyit mondani ki: legyen az a magyar nyelv most meghatározott tanítás módjához szabott, Békési Gyula olvasó könyve épen ilyen. Taníttassék a magyar nyelv mondattani alapon az olvasó könyv segélyével. Futó: nálunk a nemzeti czim többféle jelentésű; Vozári 3-ik pontjánál „a nyelvtan csak segéd könyvül szolgáljon” szabatosabb kifejezést óhajtana, elnök szerint e pont az elsőbe foglalható be. — Vozári 4-dik tételénél „a magyar nyelv oktatása a többit előzze meg,” elnök megjegyzi, hogy az „oktatás” szó előre vonatkozáván, a „tanítás” szó szabatosabb; többen megjegyezvén, hogy a nyelv elemi ismeretei

csakugyan megelőzték a latin tanítását, értekező tehát csak azt kívánja, hogy egy fokkal, előtte való nap legalább, a magyarban ismertessék a latinnál felveendő szakasz. Géresi: aligha létezik oly növendék ma már, ki magyar nyelv ismeret nélkül lépne a gimnázium első osztályába. Elnök: néha még van eset ilyenre. Dr. Vellentszély Mór: mi a synthetikus és analyticus módszerrel, ideiglenes körülményben gyökerezik, hogy az elemi oktatás még nem egészen kellő jó, néhol már megfelelnek az elemi iskolák a czélnak; a gimnázium czélja abban áll, hogy a növendékek a gimnáziumban az anyanyelv rendszerét is tanulják, s így nem kellene egészen háttérbe szorítani a nyelvtan rendszerét, jó hogy nagy súlyt fektetünk az anyanyelvre, de ne feledjük, hogy a latin nyelv tanítása által is lehet hatni az anyanyelv tanulására. A reál iskolában már inkább helye van, mint a gimnáziumban, a legfőbb súly fektetésre, bár élő idegen nyelv tanítása ott is hat az anyanyelvre. A teljes inductiv módszer nem járna a gimnáziumban oly szép sikerrel, mint az elemiben, sok idő is pazaroltatnék, holott előzőleg szereztek már elég ismeretet a növendékek az anyanyelvben. Vozári: a klasszikumoktól nem von el a magyar nyelv tanítás, a reál iskolákban is nagyobb mérvben óhajtana a magyar nyelv tanítását. Márk Pál: ha az első osztályban gyakorlati módon történik a grammatizálás, a 2-ik osztályban már adassék systematikus átnézet a nyelvről.

Az értekezés 5. pontja „minden tanár, kivált a nyelvek tanárai járjanak el egyöntetűen a tanításban” helyeseltetett, valamint a 6-ik is, „hozzuk be a módszeres értekezéseket” s ne csak papíron legyenek azok. — A 7-ik pontnál „az eddig megjelent minden nyelvtant és tankönyvet bíráljuk meg,” elnök megjegyzi: az 5-ik ponthoz lehetne ezt fogni oly képen, hogy minden tankönyv az elvi szempontból átvizsgálandó. Békési Gy.: gyakorlatiatlan az, minden szerző nem is egyeznék bele a változtatásba. Tehát — elnök szerint — általában az mondatnék: minden gimn. tankönyv az elvnek megfelelőleg alakíttassék át. Kovács Imre: minden tanár a tankönyv

megválasztásnál lenne tekintettel a tartalom mellett a nyelv jóságára is, (van tankönyv, mely „lány Dunnáról“ beszél.) Elnök: egy olvasásra nem fogható fel az értekezés minden részében s minden részlete, mondatnék ki általános szabályzól, fog-e birni az évkönyv szerkesztője bizonyos joggal, ha czélszerűnek látja, némi módosítást, vagy rövidítést tenni a kiadandó értekezéseken? Beczner Frigyes, reál iskolai tanár: csak az illető író beleegyezésével lehet változtatni a kiadandó felolvasáson. Balogh F.: a változtatásra szerző levélben felhivandó, ha nem enged, a szerkesztőség csillag alatt tegye meg fentartását vagy észrevételét; — ez elfogadtatván, az eszme csere véget ért.

Elnök: mielőtt tovább mennénk, a tisztujitást kell végrehajtanunk, ő és tisztársai csak ideiglenesen voltak megbizva, most már beadatván a szavazatok, tisztársai nevében is lemond, megköszönve az egyesület hatályos támogatását és bizalmát.

Korelnökül felkérte Lengyel Zsigmond, indítványozza: azon tisztviselőknél, kik épen az egyesülés megalakítása, szervezése s közgyűlésünk előkészítése fontos munkáiban nagy érdemet szereztek, szavazzassék köszönet s az jegyzőkönyvben örökíttessék. (Közhelyeslés.) A szavazatbontó küldöttség előadója Katona Mihály jelenti: szavazott 29 tag, Szegedi Sándor elnöknek választott 28 szavazattal (tehát egyhangulag, maga lévén a 29-dik szavazó), jegyzőnek Gergely Károly 25 szavazattal, pénztárnoknak Oszterlamm Ernő 27 szavazattal, tehát az eddigi tisztviselők tiszteltettek meg a közbizalom által. Az igazgató bizottság helybeli tagjaiul megválasztattak Tóth Sámuel hittanár 23, Békési Gyula igazgató 22, Tüdös János 21, Géresi Kálmán 17 szavazattal, póttagokul Kovács Lajos képezdei tanár 7, Nagy Pál 6 szavazattal; vidéki tagokul pedig Futó Mihály 28, Vozári Gyula 21, Katona Mihály 19, Koncz Lajos 19, Kovács Imre 19, Szabó Sámuel 18, Bede Lajos 15 s az egyenlő szavazatot nyert Bokor Imre és Kozma Sándor közt sors huzás döntése után Kozma Sándor 13 szavazattal; póttagokul Bokor Imre 13, Szilágyi István 12, Homolya István 11, Barkász Károly 10 szavazattal.

Szegedi Sándor elfoglalván az elnöki széket, meghatva szól: őszintén óhajtotta volna, ha a bizalom fiatalabb egyén felé irányul vala, azonban kezdetleges, fiatal lévén maga az egyesület is, enged az általános közbizalomnak, (éljen,) most még elfogadja a megbizatást, remélvén, hogy a tagokban buzgó támogatókat fog nyerni. Hasonló nyilatkozatokat tettek a többi tisztviselők.

Futó: A bevégzett tény elfogadja, de nem lévén a tagok száma kellő arányban álló, Debreczen a tagoknak csaknem felénél többel járul az egyesülethez, illő és méltó lenne, 4-nél több taggal képviseltetni Debreczent, indítvá-

nyozza, a központi bizottság e tekintetben tegyen módosító javaslatot az alapszabályon. Balogh F.: a módosításban tekintettel kellene lenni a vidék nagyobb gimnáziumaira, kivált a honnan számosabbak az egyesület rendes tagjai. Az indítvány elfogadtatott.

Gergely Károly tanár olvassa e czimű értekezését, „a vallás tanítása a gimnáziumban.“ Ünneplés csendben feszült figyelemmel követték őt a nagyszámu hallgatók. A vallás iránt lángoló szívből jött hang és tartalom folytán éreztük, hogy a protestantizmus egyik életkérdése forog szőnyegen. Az értekezés az évkönyvben adatván ki, szétszórtan csak egyes töredék részeket említek itt fel. Felekezetiünk kezén kerületünkben 11 gimnázium van, itt nekünk kell első sorban javításokat kísérelni meg. Jelzi meghatólag a kóros állapotot, hivatkozik egy világi ember nyilatkozatára; mulhatlanul hozzá kell már egyszer fogni a baj gyökeres gyógyításához. Vajjon nem abban hibázunk-e, hogy tulon tul bő ismeret halmazt nyújtunk a tanulóknak s épen ez által meguntjuk velök a vallást. Nincs is egyetemlegesen elfogadott s követett vallástani terv kerületünkben; ellenben a róm. katolikusoknál van, még a tankönyveknél is egységes használat szemlélhető. Nálunk az egyháztörténet 2—3 izben és fokon is tanítatik. Kiindulási pontul veszi a nagy gonddal dolgozott s indokolt erdő-bényei tantervet a vallástanításban és sorban mondja el tapasztalatait az osztályokra szabott tantárgyakra. A vallástanításra mily suly fektetendő s miért? A vallástanítás ne csak vallásos ismeretek közlése, hanem vallásos érzelem szülő, keltő legyen. Legfőbb szükség, hogy mélyen vallásos vallástanárok vezessék az oktatást, a hol kivihető, külön vallási szaktanár alkalmaztasék. Szól részletesen a tananyag beosztásáról, a debreczeni gimnázium egyedül áll tárgybeosztásával; kifejti, miért nem helyesli a budapesti és pápai ref. gimnáziumok vallástani tárgybeosztását, valamint az erdélyiekét sem, hol a 7. és 8. osztályokban vallástani óra nem adatik. A természetes fokozatot előadja. Majd kifogást tesz bírálólag a debreczeni vallási tanterv ellen, sok ebben a tantárgy, s a sok miatt minden csak vázlatos marad; nincs is megtartva következetesen az alapelv, hogy a biblia legyen fő eszköz. Szerinte a bibliát kellene főkönyvül használni, s a többi lenne a segéd könyv, az új szövetséget a 7. és 8. osztályban eredeti nyelven lehetne használni, olvasni, másképp is hasznos lenne az a tanulóknak nézve. Minden osztályban lehetne és kellene elemeztetni bizonyos részt a bibliából. Idézi Demogeot és Montucci után, az angol Harrow-i gimnáziumban minő vizsga-tárgyak tűzvék fel, világosítja az angol és magyar tanítás mód és irány közti nagy eltérést. A VI. osztály végeztével a lelkeszi pályára menni szándékozók elkülöníthetők, ezekkel eredeti nyelven olvastatható a biblia, a theológiára is jó segédeszközül

szolgálna az. Tenni kell valamit, a lelkészi pálya nálunk nem vonz, jelesb tanulóink felette csekély része határozza magát erre. Nem helyeselhető, hogy nálunk az egyháztörténelem p. o. a 4. és 5-ik, s a 8. osztályban újra és újra előfordul. A szertartástan mint tan el is maradhat (e rész a közhelyeslés nyilvánulását feltűnőleg vonta maga után,) a rendszeres templomba járás megadja a mi kell és lényeg a növendékeknek. Most egyelőre a 4 felső osztályban térne el javaslatában a fenálló beosztástól. Idézi Schradert. — Az egyházi énekek ismertetése is felette fontos. Ekkor közli osztályonként a tantervet; a káté és hely. hitvallásnál bővebben kitér és észrevételeket tesz, a kátét mostani alakjában nyelvezetéért sem tartja czélosan használhatónak, maga a nyelvezet is ártalmára van a tanulónak, átdolgozása, új fordítása szükséges mulhatatlanul (helyeslő nyilatkozatok.) A vallási tan-óra imával kezdendő és zárandó. Vallási kézi könyvek ajánlására ezuttal nem terjeszkedik ki, a módszerre sem. Ó h a j a i: kevés tanár adja elő a vallást; az egyházkerület felkérendő szakértő bizottság kiküldésre s egyező vallási tanterv készíttetésre; minél előbb alkalmas kézi könyv s utmutatás állíttassék elő; a tanbeosztás, kezelés különleges és beható tanulmányozására külföldre ki kellene küldeni valakit; sőt ifju lelkész vagy tanár jelölteket külföldön határozott vallási szaktanároknak kellene kiképeztetni.

Balogh Ferencz hitnár szólalt fel: Lehetetlen, hogy kifejezést ne adjon azon édes érzelmeknek, mi a felolvasás alatt lelkében támadt; jól esik, hogy oly mély érdeklődéssel, hővel s a tárgy szentsége iránti buzgalommal beszélt értekező. Míg a gimnázium egyéb tantárgyai és ezek módszere sok hazai főt és elmét hoz rajtuk kívül is mozgásba, a vallástaniás rendkívüli jelentős kérdése első sorban és kiválólágnak ránk protestáns tanároknak néz, felekezeti gimnáziumaink örök tárgya marad. Ezuttal részletekbe menni nem akar, csak azt említi fel, hogy külföldön és nálunk a vallástaniás eredménye, életre, szivre, társadalomra s nemzedékekre hatása megdöbentő különbséget mutat fel, tanításunknak felette csekély kívülre hatása; valóban a tantárgy sokasága is oka a csekély eredménynek, de főleg az, hogy nincs vallási olvasmány-irodalmunk, misszió lapok stb., mik élvezet alakjában kellemesen nyujtanak ismereteket, tájékozást, keltenek érdeket s pótolják a sok tananyagot; — csak egy példát idéz, a tiszántuli ref. egyházkerülettel majdnem egyenlő lélekszámú skót szabadegyházban a múlt évben a „gyermekesek vallásos lapja“ (Children's Record) 73,000 példányban járt... mily széleskörű ennek hatása az ifju nemzedékre? Ki gondol mi nálunk a gyermekvilág vallási szükségletével s irodalmi táplálásával? Felette fontos levén a vallástaniás kérdése s épen ránk nézve; alapos tanulmányt, ova-tos vigyázatot igényelvén, indítványozza: halasztassék az évkönyvben kiadandó értekezésnek megvitatása a jövő évi közgyűlésre, ott adassék annak első hely, vagy legalább kiváló kedvező hely és elég idő; szólíttassanak fel főleg a vallástaniást kezelő gimnáziumi tanárok s más tanárok is, hogy tanulmányaik alapján tüzetes észrevételeiket és javaslataikat ott hozzák közre.

Ez indítvány közül elfogadtatván, a részletes vita ezuttal elmaradt, s azon kedvező benyomás alatt, hogy szivünkön fekvő méltó tárgynak indított meg áldást hozható tovább fejlesztése, tért a gyűlés további teendőire; előbb azonban még V o z á r i az indítványhoz csatoltatni kérte: terjesztessék ki a figyelem a megvitatás és tervadáskor a nem felekezeti iskolákba járó hitfeleink vallástaniására is. (Helyes !)

Az idő esti 7 óra felé járván, kérdésbe tétetett, felolvas-tassék-e a latin nyelvről a programmban kitett értekezés, vagy jövőre halasztassék, s ezuttal maradjon el. Balogh Ferencz: én nem folytam be a tervrajz részletei megalapításába, ennél fogva részrehajlás nélkül szólhatok, szerintem a tanár-egyesület ez első ülésére fontosabb, fő helyen állóbb tárgyakkal nem lehetett volna kiállani, mint mit a program szerencsésen mutat. A magyar nyelv, hazai és felekezeti középtanodáink közeli, nemes és becses kincse, — a vallás magasztos és szent taneleme, táplálata a léleknek, s annyira miénk, hogy más, idegen nem is szólhat döntőleg, illetékesen s megnyugtatólag belé; — még egy kellett, a gimnáziumi oktatás öröklő gyöngye, a humanizmus egyik forrása, a latin nyelv: — e három tárgy oly tapintatosan, szép öszhangzólag volt kiválasztva, hogy méltó a protestáns iskola-ügy történetében történelmi mozzanatot képező ez első, alapvető, mondhatni irányadó közgyűléshez; menjünk tehát jó példával elő, mire bátorít az is, hogy a kitarítás és részvét a gyűlés végén nemhogy hanyatlott volna, de mint kellemesen tapasztaljuk, lankadatlan erőben van, a mi ritkaság. Tegyük úgy mint az angolok, skótok, kik hetekkel előre megállapított tervrajzukat keresztül viszik pontosan s attól el-téríttetni magukat nem engedik. Én kérem, óhajtom, olvassassék fel a még hátra levő értekezés.

Békési Gyula a nem ernyedő gyűlés kívánatára a zöld asztalhoz állt s a gáz láng világa mellett olvassa értekezését. „Mik hátráltatják a latin nyelv tanításának sikerét,“ csak töredéktétel részeket említhetünk itt fel, (utalván az érdeklődőt a megjelenendő évkönyvre, melynek minél előbb köz-kincsül kiadása felette s több oknál fogva kívánatos,) u. m. a paradigmás kor elmúlt, azóta a világ egyet fordult, akkor követelte a közvélemény egész erővel a latin nyelv tudását s még a gyermek is megbajolt a korszellem előtt. Más alapon kell történni ma a latin nyelv tanításának, szakítani kell a paradigmákkal. Minden tantárgy kezdetben teendő kellemessé és könnyűbbé. Elősorolja (értekező) micsoda elvek alapján vihető tovább s előbb a latin tanítása; ő nevezetesen csak egy esetet (casus) kíván először betanítani, a latin nyelv valódi tanítása csak philologia alapján történik, de ez a középkori latin nyelv-tanmódszer által ki nem vihető. A didaktikai előnyöket meg kell ragadnunk, alak és mondattan tanítása nem választható szét egymástól, így tehát a jelenlegi tanbeosztás nem helyes... jelöli hol nem lehet még rendszeres alaktant tanítani, hol a szabálytalanságokat, a rendszeres alak és mondattan a 4-dik osztályra hagyná. A névmások is sok nehézséget adnak, ezt előzze meg az igeragozás. Majd kimond főbb elveket, miképen hidalható át a múlt és jelen közti távol... ő csak gondolatokat akart kelteni.

Ez értekezést is méltó éljen fogadta... az idő előhaladt-sága miatt a latin nyelv tanításában követendő reform megvitatása a jövő közgyűlésre halasztatott el.

Valóban a hallgatóban sok gondolat támadott egy hallásra is, a lélektani, a természetes menet érzékeltetve lett a felolvasó tanár találó példa felhozásai által.

Nagyon is dus volt tárgyakkal az első gyűlés, mint Balogh F. előbb megjegyezte volt, jövőre egy délelőttre, vagy délutánra úgy látszik elég lesz csak egy felolvasást vagy értekezést tüzni ki, az a feletti eszmecserével és megvitatással, ha ez komoly és gyümölcsadó akar lenni, bőven igénybe lesz véve a fél nap. F u t ó indítványozza: megvárja a közgyűlés a latin nyelv tanároktól, hogy a Békési értekezését vizsgálás tárgyává

teendik s erkölcsi kötelemeknek tekintendik megállapított nézetekkel jelenni meg a következő közgyűlésre. (Helyeslés) Ingerelni kell a tagtársakat szabatosan kifejezett vélemények előhozására. Elnök: a tervrajz szerint kitűzöttet bevégeztük (öröm nyilvánulás), nincs-e valakinek indítványa? Gergely K. kérdi: a tankönyvekről teendő jelentéssel mi történjék, s hogyan hajtassék végre? Elnök: egyes szaktanárookra kellene bízni a kézi könyveket, de mivel még a tagokat nem ismerjük jól, egyelőre hagyjuk önkényes ajánkozásra. Katona M. szinte óhajtja, ha egyes tankönyvekre tetszés szerint ajánkozna, ez szívesen fogadtatik, csak előre jelentessék be, ki mit vállal? Elnök: kéri jelentsék előre be, felszólítás nélkül is, az értekezés tárgyait p. o. husvétiig, az ajánkozás és önkényt jelentkezés nagyon megkönnyítendi a bizottság gondjait, terheit. Szabó Sámuel: úgy látja, annyi tárgy van a jövő közgyűlés elé kitűzve, hogy felette sok időre lesz szükség. A helyi iskola története is sok időt elvesz, hát még az értekezések? vajha a most hallottak letárgyalását is elvégezhetnők. A tankönyvekről szólva, inkább csak az újabban megjelentekre szoritkoznék; ide jő még a tanév tanügyi mozzanatainak ismertetése, aligha jutand új értekezésekre idő. — Géresi: új értekezést mégis szükségesnek tart; a helyi specialis viszonyokról is szólni kell, a hallgatókra is kell számítani s nézni.

Elnök jónak látja, ne mondjuk ki most egyelőre, hogy új értekezésre nincs szükség, az értekezés, felolvasás nélkül is közölhető az évkönyvben ha idő nem jutna rá, hogy felolvassassék, sok időt, napokat, egy helyen különben sem tölthetünk, ...dolgoznunk kell.

Gergely K.: neveztessek ki valaki a tanügyi mozgalom adatai gyűjtésére, ő e feladattal Géresi Kálmánt óhajtana megbízatni. (Helyes.) Szabó S.: a tankönyvek megbírlására előkészületi lépésül ajánlja, minden tanártestület a maga körében használatos kézi könyveknek, a legjobbaknak sorozatát adja be, alap munkálatul szolgálandóul oly bizottságnak, mely abból egyeseket kiválasztand. Elnök: a tankönyv sorozat jókori bejelentése az Egyesülethez történjék; Békési Gy.: a választmányhoz tétessék az s ez készítse elő a bírálat sorrendét. Elnök: végére értünk mostani feladatunknak, ő is abban a véleményben van, nem haszon nélkül töltök el az időt; csak a kitartás legyen velünk, ha tovább is a mostani szívósággal maradunk meg, még szélesb körre terjedünk ki, adja Isten, hogy a jövő évben még számosabban találkozassunk! Futó: a vidékiek nevében is hálás köszönetet mond a szíves látásért debreczeni tisztársainak, a tisztikarnak; a kartársakat pedig felkéri, hogy mához egy évre Hód-Mező-Vásárhelyen minél nagyobb számmal jöjjenek egybe. Az utósó ülés $\frac{1}{2}$ 8-kor berekesztetett.

Este búcsú estély és társas vacsora tartatott. Az országos gazdasági tanintézet meglátogatása 26-ára délelőtre maradt el, az idő előbbi napon nem kedvező volta miatt, a gazdasági tanárok ritka és kitűnő előzékenységgel fogadták a látogatást tevő tanárokat, a közgyűlés tagjait.

Örömmel s meglepéssel tesszük le tudósítói tollunkat az új lendület, új életmozgás szép távlatai első megpillantása után, első állomásunknak a haladás indóházának felavatásakor, megnyitásakor. A mi még 2 év előtt ábrándszerű édes óhajtás vala, épen 2 év múlva, ugyanazon napon megtestesült, az eszme létebe öltözött. — Az „Evangy. Protestáns Lap” 34-ik számában 1876. augusztus 25-kén, a homloklapon szerkesztő

következő csillagjegyzetet bocsátott ki: „Nagyon eljött az idő, hogy a prot. középtanoda ügyszó komolyan hozzá lássunk; s vidéki középtanodáink is — honnan folynak kollégiomainkba nagy részt a növendékek — az életnek s viszonyoknak megfelelőleg oldassanak meg. A prot. tanügy virágoztatásának közös eszméje lehet az egyesítő kapocs a kerületek közt is. Ne várjunk az országos rendezésig összetett kézzel, hanem, ismerve a czélt, fogjunk a korszerű átalakítás és javításhoz... különben a dicstelen sorvadás vár reánk. Az alsóbb helyi érdek vonuljon félre a magasb közérdek előtt. Itt volna ideje, a prot. tanügy tanulmányozása, átalakítása, tökéletesítése czéljából egy protestáns tanügyi egyesület alakításának, előbb kerületenként ragadván meg a kezdeményt a központi főtanodák gymnáziumi tanárkarai. Indítványaik s tanulmányon alapuló javaslataik nem fognak az e kerületek előtt siket fülekre találni. A vidék a központoktól várja a megindulást. Mozogjunk és tegyünk, míg nappal vagyunk.” A protestáns tanügyi egyesület, mint tanár-egyesület a legjobb uton halad immár, tettek mutatják, hogy a tömörülés, erők egyesítése varázsát mi is megragadtuk. — „Lankadás nélkül tovább! tovább!” ez legyen a menetrendi vezérszó. Vajha a magyar református tanfériak a szép és bátor kezdeményére méltó felkarolás, nagymérvű támogatás következzenek be. „Csak anyagi akadály ne nyomakodnék utba,” mondák néhányan elégiakus hangon, csak szikla ne tartóztatná fel a termékenyítő folyamocskát utjában! Itt az idő, hogy kerületünk, az iskolatartó hatóságok, tanügyünket értő és szerető világi tekintélyeink, s a közönség közösen hassanak a szikla eltávolítására. A szellem szól, hat, munkál már, te durva anyag engedj előtte! simulj közegéül! Szégyen és csapás lenne, ha az anyag (pénz) gátolná meg a szabad tovább fejlődést. Ez nem fog bekövetkezni, erősen reméljük. Övezze és segítse a kormány főpolczain állók jó indulata a szépen indult ifju tanári egyesületet!

B. F.

Szociális kérdések.

Rossz szél fujdogál nyugot felől. — Idegen a neve, de eléggé ismeretes maga, úgy hívják, hogy „szocial-demokratia.” — Hol vihar, hol zugó szél, hol csak csendes szellő. — Nem védenek attól még az érczhegyek sem. — Hasztalan sánczoljuk el féltett lakunkat, lesivithat a kéménytetőn, felszakithatja az ablakot, berohanhat ajtóstól és itt lesz a pusztítás. — Készüljünk!

Nevezük bár e pusztító szörnyet Laskerrel a liberalismus bóldogtalan fiának, vagy Büchsellel a keresztyénség elfajult gyermekének, ezzel még nem segítettünk a dolgon. — Azt tudom, hogy a mi nélkülözni kénytelen a táplálékot, elvész (vagy más alakot ölt), legyen bár az tűz, víz, ember, vagy akármi létező valóság. — Ha tudjuk azt, hogy e szörny tápláléka a romlás, s ennek gyógyításával vagy megsemmisítésével akarjuk megóvni egyházunkat és hazánkat a jövő pusztulástól: szemközt állunk a szociális kérdésekkel.

E szociális kérdések már nálunk is jogosan föltehetőek és Stöcker után mi is egész bátorsággal három osztályba sorozhatjuk azokat.

1. Első az anyagi szükség kérdése. — A szegényedésnek, a proletariatus szaporodásának aggasztó jelei hazánkban is észlelhetők. — A végrehajtások, árverések napi renden vannak. — Gazdag és szegény között mind mélyebbre tágul az örvény; félő, hogy egykor mindkettőt elnyeli, — s elnyelheti velők

együtt az egyházat. — Az osztálygyűlölet, — ez erkölcstelenítő hatású előcsatára a szociál-demokratizmusnak, mint a jövő réme kísért.

2. Második az erkölcsi hanyatlás kérdése. — Elvadulás és kegyelet hiány az ifjabb nemzedéknél, a bűntények szaporodása, a börtönök és fogházak szaporodó lakói: szomoru jelei az erkölcsi sülyedésnek. — Az erkölcsi romlás három kor-irányból támad, s ezek a mammonismus, egoismus és az atomismus.

Mig az anyagi szükség vas lánczaiban csak vágyteljes pillanatokat vet az ember a szociál demokratia délibábos földi édenére, addig az erkölcsi nyomor bűzhödt légkörében vakon rohan a szociál-demokrata igazgatók karjaiba.

3. Harmadik a vallásujítás kérdése. — A vallásujítási mozgalom, az anyagi és erkölcsi szegényedés, sülyedés lejtőjén alá sikamló korunkban, — származzék bár viszketegség, föltűnni vágyás vagy meggyőződésből, a hitrombolás jellegét ölté magára. — Ha a „szerepét lejátszott hittet“ szembe győzelmes ellenként állítatják a rokon szeretet, ez aligha nem a hitetlenség elpalástolása, mentegése vagy okadatolása. — A hitetlenség s nyomában a szociál-demokratizmus pedig ma már hatalom külföldön, mely hódít a divat hatalmával, átjárja a nép legalsó rétegét, s minket is könnyen Németország sorsára juttathat, hol ma „a legfrivolabb cynismus is, — mely eddig a birtokos és művelt osztály monopoliumának tekinté a hitetlenséget, — megdöbbenve látja az Isten nélküli szellemtelen tudomány népszerűsödését.“ — Ez ugynevezett tudomány ugynevezett fölkenntjeinek hitetlensége, materialismusa és atheismusa, a szociál-demokratia ápoló karjai közt — a mint Stöcker mondja — Isten és egyház elleni nyílt gyűlöletté nő.

E három kérdéssel állunk szemközt, elég jókor még arra, hogy megbirkózhassunk a felelettel. — Egy példa áll előttünk, Németország példája. — Az optimismus rózsaninü szemüvegen nézte ott a kulturharcz dulásai közt elé lappangó szociál-demokraták merészségét, s a nép józan észére hivatkozott phlegmatikus nyugalommal. — Ma a szociál-demokraták oroszlanokká változtak, s a kiábrándulás nehéz napjaiban a pessimismus ül a kormánynál, s kivételes törvényeket sürget és kartácsokkal akar löni. — Könnyű belátni, hogy az erőszak erőszakot hív fel, s ez eljárás a forradalom rendszeresítése.

Mi még — Istennek hála, nem vagyunk ott a hol a németek, de úgy látszik kézzel lábbal haladunk utánok. — Még előttünk állanak a szociális kérdések megoldandó feladatokként. — Munkához kell látunk! Tegyük ezt azzal a tántorítatlan meggyőződéssel, hogy bárminő legyen is e kérdések végmegoldása, egy új borostyánt fűz az a Megfeszítettnek homlokára.

Főfeladat, hogy az objectiv alapon rendületlenül álló szabad egyház hatni tudjon a népélet minden változatában. — Nem elég predikálnunk. — Oda törekedjünk, hogy valahára gyakoroljuk is azt a „cura pastoralis-t, melyet egykor tanultunk. — Találkozhatunk — sok hamis liberalismussal, mely csak a bűn csufos szolgaságának takarója: Isten fiainak valódi szabadságára hívjuk föl ezeket. — Korunkban*) e fölhívást so-

*) Hazánkban is észlelhetők e széttördeltség előjelei, századunk objectiv irányu egyház fejlődését zavaró és gátló subjectiv irányzatok és törekvésekben; sőt jelenségei is a terjedő nazarénusok és a föltűnedező baptisták stb. felekezetében. N. I. (Én a baptistákat, feltéve,

kan balgának vagy legalább is anachronismusnak tartják; de valyon nem nagyobb balgaság és anachronismus-é, ha a világ — miután a megváltó eljött — még mindig szolgánczokban akar nyögni.

Belmissió egyet vagy rend kell nekünk!

Mint minden egyházban, ugy a miénkben is sok holt, még több félholt tag van. — Hadd serkenjenek föl az Idvezítő szavára: „Kelj fel és járj!“ (Máté IX. 5.) — Hadd éljen és mozogjon a mi még élni és mozogni képes! Talán fölserken az adakozási kedv is, és segítve lesz az anyagi nyomoron. — Talán fölédred s elevenebb lesz a munkakedv, és segítve lesz az erkölcsi romlásban. — Talán így az Idvezítő körébe gyűlve, jobban fölmelegszünk egymástól, s áldó szent lelkében részesülvén, hitünk bnzgóbb s így egyházi életünk virágzóbb lészen. — Adja a jó Isten!

Nagy Imre
ref. időközi lelkész
Ugrán.

KÖNYVISMERTETÉS.

Köznapi. imák,

négy hétre, templomi használatra. Irta Filep Mihály, geleji reform. lelképásztor. Miskolczon, Fraenkel B. tulajdona. Lap: 118. Ára 2 frt.

Kinek művét ez igénytelen sorok emlékezetbe hozzák, már 12 éve mult, hogy a temetőben porlik. „A geleji reform. egyház költői szellemü munkás lelképásztor, az imairó, jeles fiatal szónok, 1866. január 24-én délután 4 órakor, szélhűdés következtében, hirtelen meghalt. Halálát részben neje szerencsétlensége feletti sorvasztó fájdalma okozá, ki is rohamos örülsége miatt Egerben az angolszűzek ápolása alatt van. Csak egy, de nevetlen árva fiucskát hagyott hátra. Béke lebegje körül hült porait!“ Igazán szomoru eset! A ki ezt teljes mélységében átérezni tudja, s megmérni a nagy veszteséget, mely prot. egyházunkat az ő kora elhunytában érte: lehetetlen hogy még ma is szorult szívvvel ne gondoljon arra a temetőre, melynek porai közé e szép élet csillaga leesett. Én a boldogultnak két munkáját ismerem; egyik a családi használatra irt „Buzgóság oltára“ és a másik a kéz alatti mű. Igenis — mű! öntudatosan, és beható meggondolás után mondom ezt. Olyan imakönyv, a mely méltó helyet foglal legkitünőbb imairóink művei között. Valóságos — monumentum aere perennius! Oly egészséges productum, melyben megtalálod azt a nagy igazságot, hogy egy földi éveit tekintve rövid élet is igen hosszú lehet. A szép lélek égbe szállt; de „itt maradt sugára.“ Hány templomban ragyog? Nem tudom. De azt fájdalmasan tapasztaltam, hogy sok lelkész társ, tudomást venni sem tartá érdemesnek ezen könyv felől. „Filep Mihály“ — ki ez? neve ismeretlen; valami kezdő ember lehet. Igazad van, kedves lelkész társam! ő ifju és kezdő ember volt tagadhatatlanul; de oly ifju, a ki egyéni értékét tekintve, igen sok öregnél sokkal öregebb, — és oly kezdő, a ki midőn kezdett, egyszersmind végzett is — oly művekkal ajándékozván meg egyházi irodalmunkat, melyekben a valóban Isten lelke által ihletett szellem nyilatkozik.

„Távol vagyok — mondja előbeszédében — a hiedelemtől,

hogy a nagy angol baptista felekezetbeliek legyenek, egyházbontóknak ráuk nézve igen, de keresztyén elleneseknek nem tartom. B. F.)

mintha e művem megütné a tökély mértékét. Mindnyájan ismerjük a nagy apostolnak szavait: mit kelljen kérnünk, a mint kellene nem tudjuk; de ő maga a lélek esedezik mi éretünk, megmondhatatlan fohászokkal. Róm. 8. 26."

Gyönyörű vallomása, az erő érzetében is leirhatatlanul szerény léleknek! És épen ez az egyik, a mi bennünk műve iránt rokonszenvet költ; a másik pedig ihletett lelkének azon égő kiömlése, mely midőn vele imádkozol, oly melegségbe hoz téged is, mintha csak a „megmondhatatlan fohások” békéjét éreznéd édesen előmleni érző sziveden.

Mondjak-e többet? A tisztelt olvasó e néhány sorból is tisztán megértette, hogy midőn e kenetteljes művet emlékezetbe hoztam, nem földi érdek kényszerített szólani engemet.

Garzó Gyula.

BELFÖLD.

Leczkerend.

A reformátusok debreczeni főtanodája akadémiai részének tanrende az 1878¹/₉-dik tanév első felében.

I. A hittanfolyamban.

Menyhárt János előadja: Hébernyelv elemei, naponként d. e. 10—11 óráig; Uj-szöv. magy. (zsidókhöz irt levél) hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken d. u. 2—3-ig V-ik terem.

Tóth Mihály: Keresztyén erkölcsan: hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. e. 8—9-ig. Egyház szóoklattan: szerda, szombat d. e. 8—9-ig, hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. u. 3—4-ig. V. terem.

Tóth Sámuel: Ker. hittan naponként d. e. 9—10-ig; Jézus élete, hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. e. 11—12-ig IV. terem.

Balogh Ferencz: Egyetemes ker. egyh. történelem I. kor. hétfő, kedd, szerda, III. korszak csütörtök, péntek, szombat d. e. 8—9-ig IV. terem. Hitnézetek történelme hétfő, kedd, csütörtök d. u. 3—4-ig I-ső terem.

Csiki Lajos: Theologiai tudományok encyclopaediája, hétfő, kedd, péntek d. e. 11—12-ig; Gyakorlati bibl. magyarázat, szerda, szombat d. e. 11—12 óráig V. terem.

Csák János: Ószöv. magyarázat (Jóél és Ámós profetiája) hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. e. 7—8-ig; Héber régiségtan szerda, szombat, d. e. 7—8-ig I. terem.

Egyház jog (Lásd a jogi tanfolyamban.) Rendszeres bölcsészet és ókori bölcsészet történelem. (Lásd a bölcsészeti szakban.)

II. A jog- és államtudományi karnál.

Buzás Pál: Nemzetgazdaságtan naponként d. e. 11—12-ig és hétfőn d. u. 4—5-ig; Pénzügytan kedd, csütörtök, péntek d. u. 4—5-ig; Nemzetgazdaságtan története, (special collegium) hétfőn d. u. 5—6-ig III. terem.

Kallós Lajos: Magyar polgári jog, naponként d. e. 10—11-ig III. terem; Törvényszéki eljárás peres és perenkívüli ügyekben, hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. u. 4—5-ig IV. terem.

Körösi Sándor: Büntető jog és bünvádi eljárás szombat kivételével minden nap d. e. 9—10-ig. I. terem. Osztrák polgári magánjog szombaton d. e. 9—10-ig; I-ső terem, hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. u. 3—4-ig IV. terem.

Liszka Nándor: Magyar alkotmány s jogtörténet,

csütörtök, péntek, szombat d. e. 8—9-ig; Bányajog hétfő, kedd, d. e. 8—9-ig III. terem; alkotmányi és kormányzati politika hétfő, kedd, csütörtök péntek d. e. 11—12-ig I-ső terem.

Dr. Kovács Sándor: Egyházjog hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. e. 10—11-ig; római jog története és institúciói szerda, szombat d. e. 10—11-ig és hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. u. 2—3. IV. terem.

Kassai Sámuel: Bevezetés a jog és államtudományokba, csütörtök, péntek, szombat d. e. 9—10-ig; európai statisztika hétfő, kedd d. e. 9—10-ig; hűbériség befolyása a magyar alkotmány és jog életre (spec. coll.) szerda d. e. 8—9-ig; államszámviteltan, hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. u. 2—3-ig VI. terem.

Dr. Török József: Törvényszéki orvostan szerdán és szombaton d. e. 11—12-ig, I-ső terem.

Ókori bölcsészet történelem és jogbölcsészet, (lásd a bölcsészeti tanfolyamban.)

Ker. egyh. történelem (lásd a hittanfolyamban.)

III. A bölcsészeti szakban.

Thót Ferencz: Rendszeres bölcsészet (alpbölcsélet és ismerettan) csütörtök, péntek és szombat d. e. 9—10-ig; ókori bölcsészettörténelem, hétfő, kedd és szerda d. e. 9—10-ig; jogbölcsészet hétfő, kedd, csütörtök, péntek d. u. 3—4-ig III. terem.

Oszterlamm Ernő: Nevelés és tanítástan, csütörtök, péntek, szombat d. e. 8—9-ig I. terem.

Dr. Török József: A teremtés történelme geologiai szempontból, hétfőn, kedden d. e. 8—9-ig I. terem.

Dr. Vellentszény Mór: A logikának, mint megismeréstannak fejtegetése tekintettel a régiebb s az újabbkori elméletekre (a dogmatikus észszerűség logikai rendszere) kedd és csütörtök d. u. 5—6-ig I-ső terem.

Csiki Lajos: Angol nyelv hétfő, kedd, csütörtök d. u. 3—4-ig VI. terem.

Lengyel Zsigmond: Latin irodalom, Titus Lucretius Cajus, „de rerum natura” című költeményének magyarázata, kedd, csütörtök d. u. 5—6-ig, III. terem.

Zimmermann Gyula: Német irodalom történet, különös tekintettel Lessing befolyására, a dráma fejlődésére, hétfő, péntek d. u. 5—6-ig IV. terem.

Lugossy József: Arab nyelv, szerda, csütörtök, szombat d. e. 11—12-ig, óind nyelv, hétfő, kedd, péntek d. e. 11—12-ig, VI. terem.

Bury György: francia nyelv I-ső tanfolyam hétfő, szerda, péntek d. e. 7—8; II-ik tanfolyam szerda, szombat, d. u. 2—3-ig, IV. terem.

Hivatalos közlés a debreczeni tanító-képesítési vizsgálatokról.

A debreczeni ref. főiskolában levő tanító-képezdében a f. 1878. évi aug. hó 26-dik napján kezdődött s 29-dik napján bevezett tanító-képesítési vizsgálatok eredményéről.

Az alapszabályokkal egyezően megállapított s előre köröztetett sorrend szerint aug. 25-ik napján kellett a vizsgálatot tenni szándékozónak bizonyítványokkal felszerelten jelentkezniök alantirotnál. 26-kán írásbeli vizsgálat volt, még pedig d. e. egy neveléstani tárgyról fogalmazni, d. u. egy számtani feladványt megoldani kellett.

A vizsgálatra megjelent 24 férfi és 3 nő, tehát összesen 27 tanító. Írásbeli vizsgálatot ezek mindnyájan tettek, de a szóbeli és gyakorlati vizsgálatról 2-en viszaléptek, és így a vizsgálatot tulajdonképpen 25 tanító állotta ki.

Ezen 25 tanító közül teljes oklevelet nyert általánosan elegendő osztályzattal 8, általánosan jó osztályzattal 5, vagyis összesen 13 tanító; 3 tanító részint két, részint több tantárgyból most nem kívánt vizsgálatot tenni, de azon tantárgyakból, melyekből a vizsgálatot letették, általánosan elegendő osztályzatot nyertek. Ellenben általánosan nem elegendő osztályzatot kapott 9 tanító, kik közül 4 fél évi, 5 pedig egy egész évi készületre illetőleg pótvizsgálatra utasítottatott.

Végre tudomásul megjegyzem, miszerint a tanítóképesítési vizsgálatokat vezető bizottság elnöke főtiszt. Révész Bálint kir. tanácsos ur ő nagysága, tagjai az egyházkerület által kinevezett esperes és lelkész urak s a tanító-képezdei tanárkar. — Midőn azonban a tanképesítési vizsgálatokra számosan jelennek meg, akkor a vizsgáló bizottság a szükséghez képest két vagy több albizottságra oszlik. Jelenleg 2 ily vizsgáló bizottság alakított, egyiknek elnöke nt. Tóth Sámuel egyházkerületi főjegyző ur, a másiké nt. Nyiri Péter esperes ur lévén. Főtiszt. püspök ur pedig felváltva, hol egyik, hol másik vizsgáló bizottsághoz csatlakozott, nagy érdeklődést tanusítván a vizsgálat iránt.

A helybeli ref. tanítók közül vizsgálatra megjelentek az azt szép sikerrel letették: Herczeg Jánosné Körmeny Juliánna, Kálmán Lajosné Körmeny Zsófia, Tóth Irma k. a. segédtanítók s Láda Sándor r. tanító.

Debreczen, 1878. szept. 2.

Joó István
tanítóképezdei igazgatótanár.

A pestmegyei ev. esperességi gyámintézet helyi gyámintézeteihez.

A magyarhoni egyetemes ev. gyámintézet minden évben tart az ország különböző pontjain egy-egy vándor gyűlést oly célból, hogy testet adjon a Galatz. 6, 10-ben foglalt sz. ígéknek: „Azért, míg időnk vagyon mindennel jól tegyünk, kiváltképpen a mi hitünknek cselédivel!”

A f. é. október 5. és 6-kán, Besztercebányán tartandó egyetemes gy. i. gyűlés több tekintetben kiváló érdeklődéssel bírand minden, a gyámintézet s ezzel együtt segélyre szoruló egyházaink és iskoláink ügyét szíven viselő protestáns előtt.

Mert Besztercebányán megjelenend Dr. Criegern lipcei ev. lelkész, mint a némethoni Gusztáv-Adolf-egylet lelkes és hangyaszorgalmu titkára, hogy lássa, melyek Magyarhonban az ev. egyház testének fájó tagjai, hogy lássa mit és miként tesszünk azok meggyógyítására és hogy — mintegy a G. A. egylet szerető ajakáról — küldje, boldogult Székácsunk szavaival, a szenvedők közé ezen üdítő biztatást:

„Óh bizzatok, hitünk cselédi,
Él még bennünk az ősi hit;
Az Ur, egyházunk feje, védi —
Kiket gyűjtött — szent népeit.
Ha egy tag fájdalmi nagyok,
Gyógyítjuk mi, összes tagok.“

Criegern nemcsak vendégünk lesz, de szept. 6-kán maga fog gyámintézeti német szónoklatot tartani s így tettleg közreműködend szent feladatunk megoldására. És vendégünk

nemcsak muló tünemény fog lenni, — de valamint egykor a csehországi hitrokonokat közege által hivatalosan látogatta meg tűzhelyükön a G. A. e. s annak következtetése a cseh atyafiak inséges ügyének addig nem tapasztalt nagymérvű felkarolása volt; ugy, színről-szinre látva nagy inségünket s talán üdvözlő készsoritást tehetvén református atyánkfiaival*) is, remélhető, hogy helyzetünk tisztábban állandván a nagy szeretet-egylet előtt mint az eddig lehetséges volt, bővebb leend az egylet segélye, intensivebb leend az egymás közli testvéresülés.

A gyűlés érdekét növeli az is, hogy Besztercebányán, a mindjárt kezdetben, a reformáció tanaihoz szított felső magyarországi bányavárosok egyikében ülésezhetünk s megismerkedhetünk nemcsak annak regényes vidékével s történelmi régiségeivel, hanem az ottani protestáns nép egyházi és ipari életével is.

Ezek után felhivom tehát a pestmegyei ev. esp. gyámintézet egyházi és világi tagjait, hogy az egyetemes gyűlésben minél számosabban vegyenek részt. Szívesen elvállalom, szept. 15-ig nálam történendő bejelentés mellett, a jegyek és elszállásolást illető közvetítést.

Közös elindulás leend Budapestről október 4-kén, mérsékelt vasuti díj mellett. Október 5-kén d. e. gyámintézeti bizottsági ülés, esti 5 órakor gy. i. istentisztelet tót nyelven, október 6-kán 8¹/₂ órakor reggel gy. i. istentisztelet német nyelven Dr. Criegern szónokkal s utána egyetemes gyámintézeti közgyűlés (természetesen, szokott magyar nyelven.)

A szeretet Istene gyűjtsön össze bennünket, keresendők az ő országának dicsőségét!

Láng Adolf
a pestm. ev. esp. gyámintézet elnöke.

K Ü L Ö N F É L É K.

— Nyilvános nyugta. (XII.) A „Kálvin feletti emlékbeszéd“-re beküldték a 40 kr előfizetést az „Ev. Prot. Lap“ szerkesztőjéhez: Bakos József Bakonyszeg, Bartha Mihály Hadház, Bosznai Károly kereskedő Debreczen, Miklóssy Mózes Debreczen (megrendelte), ifj. Kardos László kereskedő Debreczen, Szűcs László tanító B.-Böszörmény (megrendelte), Szabó Lajos, Sörös János, Almási Lajos, Bögös Lajos esküdt felügyelők Debreczen, Láda Sándor tanító Debreczen, meg van rendelve eddig 228 példány. Előfizetés még mindig fogadtatik el, a Beszéd néhány nap mulva hagyja el a sajtót. Debreczenben 1878. szept. 3. Balogh Ferencz.

— Pápai főiskola Értesítője. A pápai helv. hitv. főiskola Értesítője az 1877—78. tanévről n. 8r. XVIII. 47 oldalon jelent meg. Elül 18 oldalon közöltetik Németh István gimn. tanár székfoglaló beszéde „a klasszika philologia tanításának szükségességéről a gimnáziumokban s a tanítás módszeréről.“ — A tanrendben feltűnt, hogy a jog és államtudományok (inkább, sőt csakis jogakadémiába tartozó) körisméje (encyclopaedia) előadatik a theologusoknak, ellenben a theologusokat szakszerűbben érdeklő theologiai tudományok körisméje onnan hiányzik. Hittanulók száma I. év 15, II. év 5, III. év 7, IV. évesek 9, összesen 36. A jogiszak 1876. juniusban kelt egyházi és állami végzések folytán alakított át teljes jog és ál-

*) Egy-két református testvér ily közvetlen érintkezés alkalmával tolmácsolhatná az egyetemes ref. egyház rokonszenvét a G. A. e. iránt; szólhatna a sok desolata ecclesiáról stb.

lamtudományi karrá. A hittani szakban 6, a jogiban 8 tanár (közülök 3 vegyesen oktattván mind két szakban) működik. Jogtanulók száma I. év 11, II. év 7, III. év 11, IV. évesek 6, összesen 35. A gimnázium 8 osztályában (a 7. és 8. még mindig bölcsészeti szaknak van nevezve, s el is különítve) 298, ebből ref. 177. Az I—IV. osztályokban a vallástani órák énekléssel és imádkozással kezdetek meg s zárattak be. A tanító-képezdében a 3-dik tanév jövőre fog megnyilni, tanulók száma I. év 15, II. év 13, együtt 28. Sajnos, hogy e tanintézetnek rendes szaktanárai nincsenek, hanem a hit és jogtanszakból és gimnáziumból vállalkozó mintegy 12 tanár heti 1—2, legfeljebb 3 órán ad elő, (a kartársak díjtalanul 17 tanórára vállalkoztak,) némely tant a képezdészek együtt hallgatják a gimnáziumbeliekkel. Az ily szervezetre azt mondjuk: szegény ember úgy boldogul a hogy tud, de vajjon kor- és czélszerű-e ez, a már más kérdés. A jogszak, mely tulajdonkép és szorosán nem egyház czélú intézmény, be van rendezve előnyt igénylőleg, de a tanítóképezde várhat. Tanító és lelkész örök két építője az egyháznak, ezek nevelése első rendű szükség. — A hittanulók az egyházkerület által felmentettek a tandíj fizetés alól. Az ifjuság között a theologiai önképző kör, és ifjusági képző-társulat éltek és hatottak. A főiskolai könyvtár gyarapodása az év alatt 91 kötet és 118 füzet. Herz Dávid rajztanár olajba festette Tisza Kálmán főgondnok arczképét s azt a könyvtárnak ajándékozta. Jövő tanév október 7-kén kezdődik. Igazgató tanár lesz az akadémiában Antal Gábor.

— Cák János segédtanár a hittanszakon, Orosz István segédtanár a tanítóképezdén megérkeztek Debreczenbe. Orosz István legközelebb Genfben jelen volt az ifjak keresztyén egylete nagy gyűlésén, ő és 2 magyar társa a legszívélyesebben fogadtattak.

— Debreczeni Kollégium. Szept. 4-kén estig 32 új tanuló jelentkezett, 17 a hit és 15 a jogtanszakba, a jelentkezések folyvást tartanak. A tápintézet 4 vállalkozónak adatott ki, pótdíj marad a régi (3 frt 50 kr havonként.) Külön pótdíj fizetés mellett ezután vacsora is adathatik a kollégium éttermében; egész díj fizetés mellett a gimnázium alsóbb osztályabeli tanulók is vétetnek fel.

— Nemzetközi preszbiteriánus (International Presbyterian) czim alatt indult meg az öszpreszbiteri uagy gyűlés által alapítottatni megrendelt lap, szerkesztője lesz Dr. Blaikie, edinburgi hittanár, új évkor indul meg a lap, melynek czélja a világ öt részén levő preszbiteri rendsort követő reformátusok közös érdekeinek előmozdítása. Blaikiet hosszas irodalmi pályája, szellemének közkeresztyénsége, gyengédsége, jó izlése, Krisztus ügyeért buzgó maga oda adása kiválólag képesíték azon műre, mely reá bízott. (Mo. Rec)

— (Halálozás.) Bekő Gábor előbb (1858) sósvertikei, majd (1863. óta) gyüdi ref. lelkész 48 éves korában f. é. aug. 7-kén meghalt. (P.—L.)

Izenet. S. E.-nek Neuchatelbe: levelei s küldeménye azokkal megérkeztek. B. E.-nek Basel: A levélke itt, várom. A. P.-nek: amerikai utjához sikert és minden jót! Cs. Zs. Kajdacs: a cikk itt, köszönet, csak később írhatok. Általában: igazgatói teendők torlódottsága miatt néhány hétre megkellett szüntetnem a legfontosabb levelekre való feleletadásokat, még most is elnézést kérek e tekintetben.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

Kókai Lajos

könyvkereskedésében (Budapest IV. Károly-utza 25. sz.)
megjelent s kapható

PROT. EGYHÁZI MŰVEK.

Balogh F. Tájékoztató pontok a theologia terén. A magyar protestáns modernismus és haladó orthodoxia szemléléséről. Ára	—25
Czelder M. Vasárnapi, ünnepi és alkalmi imádságok. Kötve	2.50
Fábián D. Népszerű halotti beszédek I. kötet	1.—
II. kötet	1.20
Fábián D. Egyházi beszédek egy egész évre. Ára	3.—
Fábián D. Ünnepi, közönséges, vasárnapi és alkalmi imák. Ára kötve	1.50
Fördös L. Kecskeméti lelkészitár. Egyházi beszédek gyűjteménye. 3 kötet. Egy-egy ára	1.—
Gerok K. Egyházi beszédek	1.20
Györy V. Beköszöntő egyházi beszéd. Ára	—20
Heiszler J. Halotti egyházi beszédek. Ára	1.60
Kámory S. Ótestamentomi apokrifus könyvek. Ára	1.—
Kerkápoly K. Protestans egyházi alkotmány. Ára	1.—
Kiss A. A Szatmármegyében tartott négy első prot. zsinat végzése.	—50
Révész I. Egyházi beszédek Robertson nyomán. Ára	1.—
Révész I. Kálvin élete és a kalvinizmus. Ára	2.—
Schwarz K. Adalékok a legújabb theologia történetéhez. Ára	3.50
Székács J. Összegyűjtött egyházi beszédek. Ára	2.—
Tóth S. A magyar ref. egyház szervezetére és megalapítandó rendszab. vonatkozó tervjavaslat. Ára	—60
Dr. Vellentszény M. A bölcsészet jelentősége a jelenkorban és a jövőben. Ára	—30

Továbbá leszállított áron

Édes Albert. Egyházi beszédei 1.40 helyett	80
Pap István. Közönséges halotti prédikációk 1 frt helyett most	50
Pap István. Különös halotti prédikációk 1 frt 30 kr helyett most	50

Minthogy üzletem főfeladatául a protestans irodalom fejlesztését és terjesztését tűztem ki, törekvésem oda irányul, hogy a fővárosban a prot. egyh. irodalom minél tökéletesebben legyen képviselve, s ennek következtében minden bárhol megjelent mű kapható vagy megrendelhető általam. A prot. iskolákban használt tankönyvek, sárospataki s egyéb kiadások nagy mennyiségben vannak készletben. Megrendelések 5 frttól kezdve bérmentve küldetnek,

tisztelettel
Kókai Lajos
könyvkereskedése.